

SÓKNARÁETLUN AUSTURLANDS

2015 -2019

Samráðsvettvangur um gerð sóknaráætlunar

Efnisyfirlit

1. Inngangur	2
2. Leiðarljós og framtíðarsýn	3
Staða landshlutans 2015	4
2.1. Lýðfræði og þróun mannaúðs.....	4
2.2. Nýsköpun og atvinnuþróun	5
2.3. Menningarmál	6
3. Stefna og megináherslur	7
3.1. Lýðfræði og þróun mannaúðs.....	7
3.2. Nýsköpun og atvinnuþróun	7
3.3. Menningarmál	8
4. Markmið og aðgerðir:.....	9
4.1. Lýðfræði og þróun mannaúðs.....	9
4.1.1. Bættar samgöngur	9
4.1.2. Austurland unga fólksins.....	9
4.1.3. Söfnun og miðlun upplýsinga.....	9
4.1.4. Menntun á háskólastigi og tæknimenntun	10
4.2. Nýsköpun og atvinnuþróun	10
4.2.1. Auðlindanýting í heimabyggð, kjarnaatvinnugreinar	10
4.2.2. Gæðastjórnun í þjónustu	10
4.2.3. Uppbygging menntunar í tengslum við atvinnulíf.....	11
4.2.4. Skattalöggjöf, auka fjárfestingu í rannsóknum og nýsköpun	11
4.3. Menningarmál	11
4.3.1. Listmenntun.....	11
4.3.2. Atvinnustarfsemi í listum	12
4.3.3. Menningarlæsi og -þátttaka	12
4.3.4. Söfn, setur og rannsóknir.....	12
5. Samantekt	12

1. Inngangur

Í nýjum samningi um sóknaráætlun 2015-2019 sem undirritaður var í febrúar 2015 milli atvinnu- og nýsköpunarráðuneytis, mennta- og menningarmálaráðuneytis og Sambands sveitarfélaga á Austurlandi er kveðið á um gerð nýrrar sóknaráætlunar landshlutans fyrir sama tímabil.

Þar kemur fram að sóknaráætlunin sé þróunaráætlun landshlutans og feli í sér stöðumat landshlutans, framtíðarsýn og markmið til að ná fram þeirri framtíðarsýn. Forgangsröðun verkefna skal byggja á sóknaráætlun landshlutans sem gerð er til 5 ára en hægt er að uppfæra hana innan tímabilsins. Í samningnum segir að áætlunin skuli að lágmarki marka stefnu landshlutans í eftirfarandi málaflokkum:

- Menningarmálum.
- Nýsköpun og atvinnuþróun.
- Uppbyggingu mannauðs.
- Lýðfræðilegri þróun svæðisins.

Sóknaráætlun skal einnig taka til samstarfs við aðra landshluta þar sem um er að ræða skörun á atvinnu- og þjónustusóknarsvæðum og byggja á eftirfarandi stöðum:

- Greiningu á stöðu svæðisins.
- Stefnumótandi áherslum samráðsvettvangs í landshlutanum.
- Svæðisskipulagi, þar sem við á.

Í samningnum er gert ráð fyrir að landshlutasamtökin skipi samráðsvettvang þar sem tryggð er sem breiðust aðkoma sveitarstjórna, stofnana, atvinnulífs, menningarlífs, fræðasamfélags og annarra haghafa í landshlutanum. Gæta skal lýðræðis-, búsetu- og kynjasjónarmiða. Landshlutasamtökin skilgreina hlutverk og verkefni samráðsvettvangs og skal hann hafa beina aðkomu að gerð sóknaráætlunar landshlutans og vera upplýstur um framgang hennar. Kveðið er á um að samráðsvettvangurinn skuli koma saman að minnsta kosti árlega og ræða framgang sóknaráætlunar.

Óskað var eftir því við sveitarstjórnir í landshlutanum að skipa sinn fulltrúa og þá var einnig óskað eftir tillögum frá þeim um „sérfræðinga“ af sínu svæði er tengjast eftirfarandi málaflokkum: atvinnulífi, menningu, nýsköpun/skapandi greinum, rannsóknum og menntun. Úr þeim hópi vann framkvæmdaráð tillögur fyrir stjórn SSA sem miðuðu að því að tryggja að ákvæði 4. greinar samnings um sóknaráætlunar væru uppfyllt. Stjórn SSA samþykkti tillögu framkvæmdaráðs. Alls voru 25 aðilar skipaðir í samráðsvettvanginn.

SSA fól Austurbrú framkvæmdina við gerð sóknaráætlunar. Elfa Hlín Pétursdóttir leiddi þá vinnu en auk hennar komu ýmsir starfsmenn stofnunarinnar að verkefninu. Haldnir voru tveir fundir samráðsvettvangsins, þann 4. og 18. maí. Á milli funda voru fyrstu drög að Sóknaráætlun gerð og samráðsvettvangurinn fékk þau send fyrir seinni fundinn. Að loknum breytingum í kjölfar seinni fundarins var skjalið sent til umsagnar hjá sveitarstjórnnum og öðrum hagsmunaaðilum. Þá voru drögin einnig birt á heimasíðu Austurbrúar og fólki bent á að koma athugasemdum til verkefnisstjórans. Sautján ahugasemdir bárust, bæði frá sveitarfélögum, einstaklingum og öðrum haghöfum á Austurlandi.

Gert er ráð fyrir að samráðsvettvangurinn hittist árlega í framhaldinu á gilditíma samningsins. Þar verði sóknaráætlunin rýnd og framgangur hennar metinn. Jafnframt er fyrirhugað að taka fyrir fleiri þætti austfirskis samfélags en þá málaflokka sem hér eru til umræðu.

2. Leiðarljós og framtíðarsýn

Austurland er fyrirmyndarsamfélag þar sem atvinnu- og menningarlíf er kröftugt og fjölbreytt. Til staðar er öflugt velferðarkerfi sem einkennist af samstöðu, trausti og sterku tengslaneti innan og utan landshlutans. Á Austurlandi er gott að búa og jafnvægi milli atvinnu og einkalífs í hávegum haft.

- Stuðlað verði að jákvæðri uppbyggingu atvinnulífs í landshlutanum með því styðja markvisst við frumkvöðla og ný sem eldri fyrirtæki.
- Á Austurlandi verði gróskumikið, kröftugt og fjölbreytt menningarlíf sem stuðlar að auknum lífsgæðum íbúa.
- Menntunarstig á Austurlandi verði sambærilegt við aðra landshluta og námsþjónusta og – framboð í heimabyggð verði styrkt. Virk samvinna verði á milli aðila sem starfa að menntun, menningu og nýsköpun sem styrkir frumkvöðlastarf og skapandi greinar.
- Austurland verði áhugaverður valkostur fyrir ungt fólk til búsetu og starfa.
- Lífsgæði íbúa verði eflað enn frekar.
- Hlúð verði að börnum og ungmennum og sköpuð skilyrði fyrir því að þau eigi góðar minningar frá æsku tengdar sinni heimabyggð.
- Samgöngur verði eflaðar innan landshlutans og til hans, í lofti, láði og legi.
- Vöxtur, nýsköpun, gæði og samstarf verði einkennisþættir í menningarstarfi á Austurlandi.
- Öflugar menningarmiðstöðvar verði starfræktar áfram í landshlutanum og eflaðar.
- Listnám barna og ungmenna verði eflað í landshlutanum og verði hluti af bæði formlegri og óformlegri menntun.
- Starfandi listamönnum fjölgi í landshlutanum.
- Skapandi greinar nái kjölfestu í landshlutanum. Þær byggja á atvinnu- og menningarstefnum sveitarfélaga.
- Austurland verði þekktur áfangastaður ferðamanna sem hefur sterka innviði og gæðaðþjónustu byggða á nánd við mannlíf, náttúru, menningu og afurðir svæðisins.
- Auðlindanýting í heimabyggð verði í hávegum höfð. Gæðavitund, sjálfbærni, umhverfisvitund og þjónustulund verði lykilatriði sem styðja við uppbyggingu samfélagsins.
- Unnið verði með frumkvöðlasetrum í landshlutanum til að efla framfarir og stuðla að virðisaukandi auðlindanýtingu í heimabyggð.
- Unnið verði öflugt markaðsstarf þar sem kynnt eru þau fjölmörgu tækifæri sem bjóðast á Austurlandi.
- Stundaðar verði rannsóknir á fjölbreyttum fræðasviðum á Austurlandi.

Staða landshlutans 2015

Eftirfarandi greining byggist að miklu leyti á greiningu Byggðastofnunar frá 2014 á Austurlandi en einnig öðrum gögnum, s.s. eldri sóknaráætlun, niðurstöðum rannsóknarinnar „Heima er þar sem Eyjahjartað slær“ og ekki síst fjölbreyttri og yfirgripsmikilli þekkingu þeirra aðila sem tóku þátt í gerð sóknaráætlunar.

2.1. Lýðfræði og þróun mannauðs

Þann 1. janúar 2015 bjuggu 10.346 manns á Austurlandi og hafði íbúum fjölgum um tæp 5% frá 1998. Karlar eru töluvert fleiri en konur, 5.441 á móti 4.905 eða tæplega 11% fleiri. Tvö sveitarfélög skera sig úr í íbúafjölda, Fljótshálsa og Fjarðabyggð á meðan önnur sveitarfélög er mun fámennari og í mörgum þeirra viðvarandi fólksfækkun.

Styrkleikar byggðakjarna	Veikleikar byggðakjarna
Fjölbreytni í stærð og gerð. Mið-Austurland sterkt hvað varðar fjölbreyttni atvinnulífs, menningu og þjóðerni. Hefð fyrir samvinnu innan landshlutans.	Hætta á valdaójafnvægi vegna mismunandi stærðar sveitarfélaga. Jaðarbyggðir margar veikar hvað varðar íbúapróun, kynjahlutföll, aldurssamsetningu og fjölbreytni í atvinnulífi. Hrepparígur (neikvæð umræða um nágrannabyggðir). Byggðarlögin standa ekki undir kröfum um lífsgæði s.s. ýmis konar grunnþjónustu.

Styrkleikar mannfjöldaþróunar	Veikleikar mannfjöldaþróunar
Íbúafjölgun eftir árið 2000 á Egilsstöðum og Reyðarfirði. Jafnvægi í búferlaflutningum 2011 – 2013, eftir umrót í kringum stóriðjuframkvæmdir.	Stöðug íbúafækkun í landshlutanum, 1400 brottfluttir umfram aðflutta frá Austurlandi síðustu 20 ár. Ójafnt kynjahlutfall (fleiri karlar). Viðvarandi fólksfækkun í minni byggðarkjörnum og dreifbýli. Þar sem fækkar er skekkt aldursdreifing, ungu fólki fækkar og því eldra fjölgar. Íbúum í öllum aldursþópum undir fimmtugu hefur fækkað heldur frá 1998 og aldursþóparnir yfir fimmtugu hafa stækkað. Íbúavelta mikil í einstaka byggðarkjörnum sem getur bitnað á uppbyggingu mannauðs. Erfiðar samgöngur á milli byggðarkjarna.

Menntun og mannauður

Rekstur grunnskóla var færður til sveitarfélaga árið 1996. Austfirsk sveitarfélög eru, líkt og annars staðar, því ábyrg fyrir því að tryggja öllum aðgang að leikskólum og grunnskólum. Þau bera einnig

fjárhagslega ábyrgð á rekstri skólanna en ríki sér um rekstur framhaldsskólanna. Alls eru þrjú framhaldsskólar á Austurlandi, Menntaskólinn á Egilsstöðum, Hússtjórnarskólinn á Hallormsstað og Verkmenntaskólinn í Neskaupstað. Auk þess er öflug framhaldsfræðsla í umsjá Austurbrúar og LungA skólinn, listalýðháskóli á Seyðisfirði er nýtekinn til starfa. Enginn háskóli er á Austurlandi og áður fyrr þurfti að flytja til Reykjavíkur, Akureyrar eða leita út fyrir landsteinana til að afla sér háskólamenntunar. Fjarnám í vissum greinum hefur verið í boði en mikilvægt er að auka framboð þess og fjölga námsgreinum svo íbúar geti haldið áfram að afla sér menntunar án þess að flytjast búferlum af svæðinu.

Styrkleikar	Veikleikar
• Svipað hlutfall íbúa og í öðrum landshlutum utan höfuðborgarsvæðis sem hefur lokið háskólaprófi. • Austurbrú býður aðstoð og aðstöðu til fjarnáms. • Fjölbreytni í framhaldskólanámi. • Fjölbreytni í framboði sí- og endurmenntunar. • Gott framboð og sókn í framhaldsfræðslu (ætluð fólki sem ekki hefur lokið framhaldsskólanámi).	• Menntunarstig lægra en landsmeðaltalið. • Enginn háskóli á Austurlandi. • Erfiðar samgöngur. • Fjarnámsnemum hefur fækkað allra síðustu ár. • Vantar meiri fjölbreytni í framboði á sí- og endurmenntun.

2.2. Nýsköpun og atvinnuþróun

Í landshlutanum eru sterkar atvinnugreinarm sem byggja á staðbundnu hráefni og vinnuafli er stöðugt. Framfarir í atvinnulífinu hafa verið miklar en frumkvöðlastarf og nýsköpun er takmörkuð og skortur er á menntuðu starfsfólki. Innviðir samfélagsins eru sterkir en kerfið er viðkvæmt fyrir sveiflum og ýmsar grunnforsendur þarf að jafna með tilliti til aðstöðu, s.s. varðandi samgöngur, fjarskipti, heilbrigðisþjónustu og orkumál. Til að styðja framfarir í landshlutanum þarf að kortleggja mannauðinn og byggja á styrkleikum samfélagsins.

Styrkleikar	Veikleikar
• Stöðugt vinnuafli. • Staðbundið hráefni. • Traustir innviðir. • Sterkt atvinnulíf (t.d. sjávarútv., landbún., stjóriðja, skógrækt, ferðaþjónusta). • Nálægð við Drekasvæðið/Norðurslóðir. • Egilsstaðaflugvöllur. • Hafnir. • Frumkvöðlasetur. • Öflugt miðsvæði. • Vatnajökulsþjóðgarður.	• Skortur á sérmenntuðu fólki í iðn- og tæknigreinum. • Skortur á störfum fyrir háskólamenntaða. • Gæðastarf í þjónustu. • Fjarskiptamál og nettengingar. • Dreifikerfi raforku og kostnaður. • Flutningskostnaður. • Fækkun opinberra starfa. • Heilbrigðisþjónusta takmörkuð. • Ósamræmi í markaðssetningu. • Innviðir viðkvæmir fyrir breytingum. • Fá framleiðslufyrirtæki. • Innanlandsflug. • Mikill niðurskurður í skógrækt síðustu ár. • Veik tenging Vatnajökulsþjóðgarðs við sveitarstjórnir og annað atvinnulíf.

2.3. Menningarmál

Fjölbreytt menningarlíf er í landshlutanum, bæði atvinnu- og áhugamanna. Þátttaka í menningarviðburðum er nokkuð góð almennt þó að það helgist vissulega af eðli viðburðanna. Á Austurlandi eru þrjár menningarmiðstöðvar sem hver sinnir mismunandi listformum (sviðlistir, myndlist og tónlist). Markvisst starf hefur átt sér stað síðustu ár í að efla skapandi greinar og þá eru vaxtartækifæri í listmenntun, með listnámsbraut ME og LungA-skólann fremsta í flokki. Nokkrar stórar hátíðir eru árlegir viðburðir (t.d. Bræðslan, Eistnaflug og LungA-hátíðin) auk fjölbreyttrar listastarfsemi árið um kring. Skortur á fjármagni, slæmar samgöngur og fólksfæð hamlar helst frekari uppbyggingu, þátttöku og samstarfi í menningarmálum.

Styrkleikar	Veikleikar
• Mannauður. • Fjölbreytt framboð menningarviðburða. • Góður búnaður og aðstaða. • Gott og traust menningarsamstarf ríkis og sveitarfélaga. • Menningarmiðstöðvar. • Menningarstefna. • Öflugir neytendur á vissa tegund menningar. • Öflugt grasrótastarf. • Listabraut í ME og LungAskóli. • Fablab og uppbygging skapandi greina.	• Fordómar heimamanna. • Vöntun á listnámi /menningarlæsi. • Vantar meira samstarf. • Hrepparígur. • Starfsemin byggir of mikið á einstaklingum en ekki stofnunum. • Útrunnin menningarstefna. • Vantar skýrari sýn á menningarmiðstöðvarnar, þær vantar farveg. • Samgöngur. • Misvægi í fjárveitingum til íprótta og menningar. • Lítil samfélög /dreifð byggð.

3. Stefna og megináherslur

3.1. Lýðfræði og þróun mannauðs

- Efla þarf samgöngur til muna enda eru þær forsenda aukinnar samvinnu á milli sveitarfélaga og íbúa Austurlands.
- Tryggja skal góð fjarskipti og stefnt að því að búið sé að ljósleiðaravæða Austurland innan fárra ára.
- Virkja þarf, greina og nýta skipulega þann mikla mannauð sem á svæðinu er.
- Stefna ber að því að gera umhverfi Austurlands og ásýnd þess aðlaðandi fyrir íbúa og gesti.
- Austurland þarf að markaðssetja betur sem vænlegan búsetukost fyrir fjölskyldufólk og þannig stuðla að jafnara kynjahlutfalli og aldursdreifingu.
- Bæta þarf aðgengi að tækifærum til menntunar á háskóla- og tæknisviði og kveikja þannig áhuga fólks á Austurlandi og draga úr líkum á að fólk þurfi að flytjast af svæðinu.
- Stefna þarf að því að grunnþjónusta á svæðinu vinni betur saman svo mannauður nýtist betur og samfélagsleg virkni eflist.
- Efla þarf sveitarfélögin og samstarfsvettvang þeirra.

3.2. Nýsköpun og atvinnuþróun

- Áhersla skal lögð á auðlindanýtingu í heimabyggð með því að efla og styrkja virðisaukandi starfsemi, þar sem hráefni á svæðinu eru unnin í fullunna vöru.
- Auka þarf vægi gagnrýnnar og skapandi hugsunar í starfandi fyrirtækjum. Mikilvægt er að atvinnulíf taki virkan þátt í nýsköpun og rannsóknum sem miðar að bættri samkeppnisstöðu þeirra.
- Unnið skal að því að fyrirtæki og stofnanir innleiði hönnunarhugsun sem verkferil í starfi sínu.
- Frumkvöðlasetur í landshlutanum verði styrkt. Þannig skapast möguleikar á vexti sem felst í þekkingaruppbyggingu og stuðningi. Virk þjónusta verði til staðar við starfandi fyrirtæki og einstaklinga sem vilja vinna að nýsköpun.
- Grænt Austurland, með aukinni umhverfisvitund, samræmi í eftirliti og upplýsingagjöf.
- Leggja skal mikla áherslu á uppbyggingu lítilla fyrirtækja og smáiðnaðar. Styðja skal við fjölbreytni og frumsköpun.
- Efla skattalega hvata til að auka fjárfestingu í nýsköpunarfyrirtækjum og nýta skattkerfið markvisst til að hvetja einstaklinga og fyrirtæki til nýsköpunar.
- Tengslanet atvinnulífs, rannsóknar- og menntastofnana verði bætt með tilliti til þekkingaruppbyggingar, með sérstaka áherslu á uppbyggingu í iðn- og tæknigreinum.
- Lögð áhersla á að skapa aðstæður þannig að menntaðir einstaklingar velji að búa á Austurlandi. Markvisst skal unnið að því að fjölga stuðningsmöguleikum og hvötum til að efla samstarf atvinnulífs, mennta- og menningarstofnana og rannsóknarstofnana.
- Auka þarf gæðavitund og efla þjónustustig og í því tilliti þarf að kortleggja mannauðinn, samræma markaðssetningu og stuðla að aukinni umhverfisvitund.
- Nýta nálægð við Norðurslóðir og þau tækifæri sem hún býður upp á.

3.3. Menningarmál

- Auka skal samstarf á sviði menningar og lista. Samstarf þarf að vera hvort heldur í kennslu listgreina, viðburðastjórnun/dreifingu viðburða og/eða milli byggðalaga.
- Menningarlæsi á Austurlandi verði stóreflt. Þannig verða til fleiri njótendur/notendur menningar í landshlutanum
- Áhersla skal lögð á að efla frumsköpun á Austurlandi. Mikilvægt er að listin dafni listarinnar vegna.
- Styðja skal við alþjóðlegt og innlent samstarf á menningarsviðinu.
- Efla þarf og hvetja til þess að listamenn sem búa á svæðinu taki þátt og séu virkir í verkefnum á Austurlandi.
- Hlúa skal vel að listamönnum á öllum aldri búsettum á Austurlandi og styðja þá í og hvetja til að miðla reynslu sinni og þekkingu.
- Ungt fólk af Austurlandi, sem menntað er í menningu og listum, skal hvatt til þess að taka þátt í listuppbyggingu í landshlutanum og tengsl við þau efla.
- Lögð verði áhersla á það að skapa listnemunum og ungu listafólki aðstöðu og möguleika til að starfa í heimabyggð á námstíma og eftir nám. Mikilvægt er að sveitarfélög greiði götu listamanna og annarra sem sækjast eftir því að starfa í heimabyggð.
- Listmenntun og menningaruppeldi fyrir yngsta fólkið er grunnur að því að efla þátttöku og menningarlæsi almennt. Því er mikilvægt að efla listmenntun og er lagt til að kannaðir verði kostir og gallar þess að breyta tónlistarskólum á Austurlandi í listaskóla. Má líta til nágrannabjóða í þeim efnum.
- Skoða skal kosti þess og galla að sameina alla tónlistarskóla/listaskóla í einn stóran skóla á Austurlandi. Geri má ráð fyrir að þannig skapist meiri áhugi fyrir því að kenna við skólann og fleira fagfólk flytji til Austurlands.
- Mikilvægt er að efla söfn og setur á Austurlandi, faglega og rekstrarlega, bæði til varðveislu þjóðararfsins og til eflingar framboði á afþreyingu fyrir ferðamenn.
- Skoða skal möguleika þess að söfn á Austurlandi vinni meira saman og/eða sameinist í einhverjum tilfellum í samræmi við safnalög og áherslur á landsvísu.
- Efla skal rannsóknir á menningu og listum.
- Opna skal á möguleika til að samnýta aðflutta menningarviðburði, þ.e., þegar það á við, verði þeir í boði á fleiri en einum stað á Austurlandi.

4. Markmið og aðgerðir:

Hér eru markmið landshlutans í hverjum málaflokki sett fram og til hvaða aðgerða þarf að grípa til að ná settu marki. Rétt er að taka fram að þær aðgerðir sem hér eru listaðar upp eru settar fram í forgangsröð í hverjum málaflokki fyrir sig. Þær eru ekki að fullu útfærðar, heldur lýsa frekar áherslum og hugmyndum um leiðir til að ná settum markmiðum.

4.1. Lýðfræði og þróun mannauðs

4.1.1. Bættar samgöngur

- Utanlandsflug um Egilsstaðaflugvöll.
- Lækkun á flugfargjöldum innanlands.
- Nauðsynlegar samgöngubætur á vegamannvirkjum landshlutans.
- Áfram verði unnið að því að rjúfa einangrun og sameina byggðir með jarðgöngum.
- Almenningsamgöngur verði styrktar.

Mælingar: Fjöldi samgöngubóta, flug um Egilsstaðaflugvöll, verð á innanlandsflugi, nýting og framboð almenningsamgangna.

4.1.2. Austurland unga fólksins

- Kortlagðar verði væntingar ungs fólks til svæðisins sem búsetukosts.
- Austurland verði kynnt gagnvart ungu fólki sem landshluti tækifæranna.
- Finna þarf leiðir til að hvetja ungt fólk til þátttöku í mótun og uppbyggingu samfélagsins á Austurlandi.
- Efla þarf frumkvöðlahugsun meðal ungs fólks með því að setja frumkvöðlastarf og nýsköpun inn í austfirskt skólastarf.
- Vinna að því að ýmiskonar þjónusta og atvinnulíf séu í samræmi við hvort annað (t.d. að vinnutími bitni ekki harkalega á fjölskyldulífi eða menningarlífi). Þannig sé stuðlað að aukinni samfélagsþátttöku.
- Stuðla að því að fólk vinni færri vinnustundir.
- Sveitarfélög komi á móttökuáætlun í því skyni að taka vel á á móti nýjum íbúum.
- Sveitarfélögin þurfa að hafa fegrun umhverfis og ásýnd þess að leiðarljósi við skipulagsvinnu.

Mælingar: Fólksfjöldi, aldursdreifing, fjöldi nýstofnaðra fyrirtækja, ánægjuvög íbúa

4.1.3. Söfnun og miðlun upplýsinga

- Komið verði á fót rannsóknarmiðstöð Austurlands þar sem safnað verður saman á einn stað upplýsingum er varða mannlíf og samfélag á Austurlandi.
 - o Slíkar upplýsingar, sem nú þegar eru misaðgengilegar, veita yfirsýn yfir t.d. byggðamál, menntun, skapandi störf og vísindi.
 - o Að safna saman slíkum upplýsingum yrði til hagsbóta fyrir landshlutann og myndi stuðla að nýbreytni og uppbyggingu.
 - o Upplýsingarnar gagnast þar að auki til markaðssetningar á svæðinu, bæði til búsetu og atvinnuuppbyggingar.
 - o Betri og umfangsmeiri greining á mannfjöldanum verður til svo hægt sé að svara spurningum eins og hvað einkenni þann hóp sem staldrar stutt við á Austurlandi og hvað veldur mikilli íbúaveltu.

- Komið verði á sameiginlegri upplýsingagátt sveitarfélaga.
 - o Upplýsingar nýtast bæði nýjum og eldri íbúum sem og fyrirtækjum til atvinnuuppbyggingar.
 - o M.a. listaðir upp atvinnumöguleikar, húsnæði, framboð á lóðum, menntunarmöguleikar, opinber stjórnsýsla, þjónusta, afþreyingarmöguleikar, tengslanet á svæðinu.

Mælingar: Tímasettar tillögur lagðar fram

4.1.4. Menntun á háskólastigi og tæknimenntun

- Stofnun útibús Háskóla Íslands á Austurlandi.
- Sérhæfing með rannsóknum og kennslu í fögum þar sem Austurland stendur framarlega t.d. skógrækt, áli, fiskiðnaði og ferðaþjónustu.
- Efling tækni- og verkmenntunar í framhaldsskólum landshlutans.

Mælingar: Framboð á staðbundnu háskólanámi, framboð í tækninámi, fjöldi nemenda.

4.2. Nýsköpun og atvinnuþróun

4.2.1. Auðlindanýting í heimabyggð, kjarnaatvinnugreinar

- Miða að bættri samkeppnisstöðu með nýsköpun og rannsóknum.
- Kortleggja auðlindir með tilliti til atvinnuþróunar.
- Skilgreina skal tækifæri og samvinnumöguleika í norðuslóðatengdum verkefnum, bæði við innlenda og erlenda aðila.
- Hvetja til virðisaukandi starfsemi með aukinni gæðastýringu.
- Stuðla að aukinni fjárfestingu í kjarnaatvinnugreinum landshlutans.
- Nýta frumkvöðlasetur til stuðnings atvinnulífi.
- Fjölga opinberum störfum í tengslum við auðlindir svæðisins.
- Efla nýliðun með sérstökum átaksverkefnum.
- Nýsköpun og þróun atvinnulífs taki mið af umhverfismennt og sjálfbærni.

Mælingar: Fjöldi fyrirtækja, hagnaður af virðisaukandi starfsemi, gæðastýring

4.2.2. Gæðastjórnun í þjónustu

- Samræming í markaðssetningu með átaksverkefni um Áfangastaðinn Austurland.
- Vinna með umhverfisvitund og sjálfbærni. Þjóðgarðar og önnur náttúruverndarsvæði verði nýtt til fræðslu á því sviði.
- Vinna að einföldun og samræmingu í eftirlitsiðnaði.
- Mannauður kortlagður.
- Tengsl atvinnulífs, rannsóknarstarfs og skóla verði aukin.
- Vinna að hvatakerfi sem tengist árangri og gæðum.

Mælingar: Þjónustugæði mæld, þátttaka í gæðakerfi, mælingar á umhverfisvísium, talning á eftirlitsstofnunum

4.2.3. Uppbygging menntunar í tengslum við atvinnulíf

- Efla tengsl atvinnulífs, sveitarfélaga, rannsóknarstarfsemi og skóla.
- Efla skapandi hugsun í starfandi fyrirtækjum.
- Fjölga stuðningsmöguleikum og hvötum til að efla samstarf menntastofnana, rannsóknarstofnana og atvinnulífs.
- Auka fjölbreytni í menntunarmöguleikum, þar sem menntaðir einstaklingar geta skapað nýja sprota á nýjum sviðum.
- Atvinnulíf og yfirvöld tileinki sér hönnunarhugsun og nýti sem verkferla.
- Kortleggja þörf atvinnulífsins fyrir sérhæft starfsfólk næsta áratug.
- Fjölga opinberum störfum í tengslum við menntun og rannsóknir.

Mælingar: Þátttaka í menntun, fjöldi rannsóknarstarfa

4.2.4. Skattalöggjöf, auka fjárfestingu í rannsóknum og nýsköpun

- Efla skattalega hvata til fjárfestingar í vísindum og nýsköpun.
- Vinna að því að fyrirtæki sem styðja nema í starfsnámi, meistaranema og doktorsnema, fái skattafrádrátt vegna styrkjanna.

Mælingar: Tímasettar tillögur lagðar fram.

4.3. Menningarmál

Eitt af mikilvægustu atriðunum til að styrkja og efla menningu er betri meðvitund um hvað er til staðar. Því skal fara í greiningu á innviðum svo sem aðstöðu og mannauði. Með Eyjahjartarannsókninni kemur þekking á styrkleikum og veikleikum svæðisins og einnig í samanburði við dreifbýl svæði í öðrum löndum. Mikilvægt er að halda greiningarvinnu áfram. Þá er frekari menntun frá unga aldri grunnurinn að því að efla menningarlæsi og þar með að fjölga og styrkja njótendur lista og menningar.

4.3.1. Listmenntun

- Skipaður verði starfshópur til að kanna kosti og galla þess að annars vegar breyta tónlistarskólum landshlutans í almenna listaskóla og hins vegar möguleika á sameiningu þeirra í einn skóla. Á meðan þessi vinna verði í gangi verði unnið að frekari samvinnu milli tónlistarskóla þannig að fagþekking nýtist betur.
- Listnám fyrir börn verði aukið, m.a. með auknu samstarfi grunnskóla í listnámi.
- Komið verði á listafarskóla fyrir börn, t.d. í samstarfi við menningarmiðstöðvarnar þrjár.
- Kennsla í listgreinum í grunnskólum verði eflað í samræmi við möguleika á áherslum í nýrri aðalnámskrá í samstarfi við menningar- og listastofnanir landshlutans, s.s. söfn og menningarmiðstöðvar.
- Listmenntun á framhaldsskólastigi verði raunhæfur valkostur fyrir framhaldsskóla á landsvísu, m.a. með eflingu LungA skólans og listnámsbrautar ME. Samhliða þessu þarf að vinna í að gera heimavistir jákvæðari í hugum foreldra og nemenda.

Mælingar: Námsframboð og fjöldi menntaðra kennara í listgreinum í fræðslustofnunum, niðurstöður þróunarverkefnis um sameiningu tónlistarskóla/listaskóla.

4.3.2. Atvinnustarfsemi í listum

- Listamannalaun, sem samsvara tveimur árslaunum, verði tekin upp á Austurland.
- Stuðlað að framþróun og listsköpun á Austurlandi með því að treysta og efla starfsemi menningarmiðstöðvanna.
- Stutt verði við uppbyggingu skapandi greina.
- Stutt verði við þá sem koma með hugmyndir og vilja leggja til samfélagsins með verkefnum eða viðburðum.
- Viðhalda og efla tengsl við ungt menntað listafólk frá Austurlandi.
- Vinna að því að leiða saman fagfólk og áhugafólk/áhugamannafélög.
- Stutt skal við starfandi listamenn á svæðinu og verkefni þeirra.

Mælingar: Fjöldi listamanna sem þiggja listamannalaun og í hvaða listgreinum. Fjármagn til menningarmiðstöðva. Stefna sveitarfélaga í menningarmálum.

4.3.3. Menningarlæsi og -þátttaka

- Efla rannsóknir og greiningu á menningu og listum.
- Styðja við og efla áhugamannafélög í listum og menningu.
- Menningarmiðstöðvar vinni að því að koma á fót *Listahátíð Austurlands* þar sem listviðburðir verði markaðssettir sameiginlega.
- Skipuleggja ferðir á menningarviðburði – í kjölfarið menningarstrætó.

Mælingar: Fjöldi rannsókna og greininga, rannsóknarniðurstöður, markaðssetning, stofnun Listahátíðar, fjöldi og stærð starfandi áhugamannafélaga.

4.3.4. Söfn, setur og rannsóknir

- Samstarf safna á Austurlandi verði aukið.
- Unnið skuli að því að til verði ábyrgðarsafn á Austurlandi í samræmi við safnalög.
- Safnauppbygging styðji við uppbyggingu ferðaþjónustu á Austurlandi.
- Kannaðir verðir kostir og gallar þess að austfirsk söfn verði sameinuð.
- Átak verði gert í fornminjaskráningu og varðveislu fornminja skv. skipulagi.

Mælingar: Fjöldi sýninga og viðburða í söfnum og setrum, veltutölur, stofnun ábyrgðarsafns, tímasettar vörður.

5. Samantekt

Hér hafa verið tekin saman greining, markmið og aðgerðir fyrir Austurland næstu fimm árin. Ástæðulaust er að tilgreina aftur það sem þegar hefur komið fram en rétt er að áréttta að Austurland er land tækifæranna, tækifæra sem þarf að virkja betur og nýta. Samræming atvinnu og einkalífs, kröftugt atvinnulíf, styrk grunnþjónusta og fjölbreytt framboð menntunar, menningar og lista í stórbrotinni náttúru, eru forsendur til vaxtar og framfara. Til að svo geti orðið þarf að vera til staðar vilji til að takast á við áskoranir, finna lausnir og vinna saman að góðum árangri. Hugmyndir geta verið stórar og miklar, eins og að markaðssetja Austurland sem land tækifæranna fyrir ungt fólk í að búa á. til mætingarkjarna í hverjum byggðarkjarna fyrir sig til að sækja menningarviðburði og tryggja þannig nægilega aðsókn að þeim.